

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Octuagesimum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

Octuagesimum Privilegium.

1 **E**CCLESIA gaudet privilegio, † quòd in-
 2 stitutus scienter in beneficium uiuentis de-
 ponendus est. Dicitur ergo quòd † qui per-
 mittit scienter se institui in beneficio uiuen-
 tis excommunicandus est, c. 1. de concess.
 præbend. Ratio fuit hæc quare repelluntur
 à cõmunionem Ecclesiasticam? Quia uiuis sacerdotibus passi sunt
 successores adhiberi. Nam cum clericus non possit deponi nisi
 causa cognita, & lata sententia, ut supra dixi; ita ergo eius be-
 neficium impetrari non potest. Quia beneficia sunt perpetua
 cap. satis peruersum 66. dist. & per tot. tit. de cler. ægrot. Et lex
 non patitur aliquem locupletari iniuria, uel iactura alterius.
 Regula locupletari de reg. iur. in 6. Et quia est in culpa immi-
 scendo se rei ad se non pertinenti, ut in l. culpa. ff. de regu. iur.
 Cum etiam alteri per alterum nõ debet iniqua conditio infer-
 3 ri, l. non debet. ff. de reg. iur. Hinc † est, quòd imponitur pœ-
 na ei qui se substitui facit in beneficium uiuentis. Debet enim
 repelli à cõmunionem Ecclesiasticam. Dic etiam quod debet de-
 poni, ut in capit. in primis 2. quæstio. 1. Item efficitur infamis
 3. quæstio. 2. capit. audiuius nec potest amplius illud benefi-
 cium obtinere. Vnde credendum est, quòd solus Papa potest
 cum eo dispensare. Nam ut hic dicunt Docto. & bene. Quem-
 admodum non potest eam ducere in uxorem, cum contraxe-
 rit uiuente marito, ut in capitu. fina. de eo qui dux. in mari.
 Ita nec consequi uxorem spiritualem cum qua uoluit con-
 trahere uiuente sponso suo, & quoddammodo illam adulteran-
 do, 7. quæstio. 1. in capitulo sicut nota. Innocen. in capitulo
 post electionem de concess. præbend. Immo fortius, quod si
 quis occupauerit, ut supra & postea à Papa illud benefi-
 cium impetrauit, cum vacaret non habita mentione præteri-
 tæ occupationis collatio talis non ualet, tanquam subrepti-
 tia. Nam si de tali occupatione Papa non ignorauisset, be-
 neficium non concessisset, cap. postulasti de rescrip. Hic igitur
 4 venit notandum, quòd † beneficium uiuentis, non potest conferri
 alteri, siue fiat collatio ab inferiore, siue à Papa cum beneficia
 sint ut supra dixi perpetua. Et cum sine causa clericus non sit

Dd pri-

- 5 priuandus. et animaduerte quod ꝑ impetrans beneficium primo uacaturum non debet habere uacaturum per renuntiationem. Quia impetratio intelligitur de uacaturo per mortem gl. ordinaria in c. susceptum de rescript. in 6. licet Bald. arguat contrarium per tex. ibi & Io. de Imo. in l. si quis sic. ff. de leg. 1. Item nec beneficium curatum, nec dignitatem Bal. in l. eam quam 15. col. C. de fideic. Sed quid si post mortem impetrans mitteret procuratorem ad acceptandum beneficium intra mensem: et procurator moriatur in scio dño? Restituitur in integrum ad lapsum mensis, si res est integra. Vt quia beneficium non sit alteri collatum alias secus quia satis est, quod remanet sibi ius ad aliud beneficium, Card. in Clem. 1. s. si in 8. q. de concess. præbend. & nota.
- 6 ꝑ Quod impetratio subreptitia non tenet, etiam si sanctus
- 7 sit ille qui impetret. ꝑ Vnde propter meritum uitæ non est recedendum à iuris dispositione, ut pulchrè not. Bal. in c. si. in fi. ut lit. pend. refert Ias. in l. præscriptione in fin. C. si cont. iu. uel
- 8 util. publ. ꝑ Sed cum dictum fuerit superius, quod impetrans beneficium uacaturum intelligitur de uacaturo per mortem. expedit scire, quibus modis beneficium uacatur. Multis modis dicitur uacare. Modo uacat per mortem Prælati. Modo per renuntiationem: modo per priuationem: modo per translationem. His enim modis dicitur beneficium uacare, ut not. in d. susceptum de rescript. in 6. c. quamuis el ij. de præben. c. extramissa de renunt. & c. ad petitionem de accus. & ibi Abb. & Fel. & c. si quis iam translatus 21. q. 2. In istis casibus illi ad quos de iure communi priuilegio, aut consuetudine pertinet electio possunt ad electionem procedere. et per electionem, seu postulationem de dignitate electiua prouidere. Pro hoc bonus tex. c. post translationem de renunt. Ideo uacante Ecclesia cathedrali alicuius ciuitatis, Romanus Põtifex remittit electionem. Præposito ac Canonicis eiusdem Ecclesiæ, tex. in c. post petitionem de elec. & in c. bonæ in primo de postul. prælat. Vnde Papa dicit mandamus quatenus cum his qui vocem in electione habere noscuntur per electionem, postulationem, seu nominationem canonicam, in personam idoneam conuenire curetis, c. in
- 9 pragmatica. s. ad regimen de elect. ꝑ Sed aduerte quod quando uacatio est per renuntiationem, quod renunciatio facta in fauorem certæ personæ dicitur simoniaca, hoc tenet Abb. Inn. in capit. uniuersorum de rer. permut. Abb. in c. dilecto de præbend. quam inferior Romano Pontifice non potest admittere

re immo beneficium sic renuntiatum potest impetrari tãquã
 uacans. Pro quo idem dicit Abb. in c. ex parte el. 1. de off. deleg.
 & in d. c. dilecto, & d. c. cum uniuersorum. Et ita adde quod ua-
 cante sede apostol. per priuationem, ut puta quia Rom. Ponti-
 fex per Concilium fuit priuatus. Aut per renuntiationem, per
 eum factam, quòd ad Cardinales pertinet electio, & non ad
 Concilium. Hoc tenet, Fely. in c. ad petitionem de accus. col. 2.
 pro quo est Abb. in Clemen. Ne Romani de elect. ubi dicitur,
 uel moriente, uel cedente. An autem de modo uacationis sit fa-
 cienda mentio in impetratione beneficiorum Ecclesiasticorũ?
 Dicendum, quod non secũdum Arch. in d. c. susceptum. Quem
 sequitur Phil. Fran. in d. c. susceptum col. 3. pro quo glo. in Cle-
 men. 1. in uerb. quamuis de præbend. gl. in capit. cupientes in
 uerb. uacationibus in 6. & ita tenet Fel. quem uide in c. in no-
 stra. Correlario trigesimo septimo, de rescri. ubi in materia ad-
 ducit multa iura. Et cum in prædictis occurrit aliquando con-
 trouersia inter partes propter quam nascitur sententia, ideo
 10 uidendum est. † An causa matrimonii spiritualis transeat in
 rem iudicatam? et dicendum, quod sic. Nec retractari potest
 post lapsum decennii, quod secus est in matrimonio carnali,
 ut in cap. lator & in c. consanguinei de re iud. Inno. tamen in c.
 cum olim de dol. & contum. & in c. cum Bertoldus de re iudic.
 Sentit idem esse in matrimonio carnali, quod est in spirituali,
 sed in c. ad aures de rescri. sentit contrarium. Sed conclu-
 do, & dicta Doc. plenius explicando aduertendum. Quia quan-
 11 doque in istis beneficiis † sententia est priuatiua. Quãdoq; est
 declaratoria. Primo casu si is cui facta est collatio postea fuit
 conscius fraudis non potest saltem in foro animæ cum bona
 conscientia illud beneficium retinere. Argum. in c. fi. de iniu.
 Si autem non fuit conscius iniustitiæ, & fraudis, & sententia
 merè transit in rem iudicatam, & iustè potuit isti conferri be-
 neficium adiudicatum per sententiam. Nam sententia lata in
 matrimonio spirituali transit in rem iudicatam, quatenus tan-
 git beneficium priuatum, tex. in c. cum dilectus de elec. Nam
 cum posset quis beneficio suo renuntiare, tot. titu. de renunt.
 Ita acquiescendo sententiæ priuatiuæ poterit iuri suo præiudica-
 12 re. Nec est opus præscriptione. Quia † sententia priuatiua à
 qua non fuit appellatum facit beneficium uacare, & per con-
 sequens potest conferri, quod est secus in matrimonio carnali.
 Quia non potest quis directè renuntiare cum illud sit indiffo-
 Dd 2 bile

bile etiam cum consensu partium, quia nō dependet ab eorū facultate, cap. super eo. de eo qui consang. cogn. & c. debitum de big. Sed quādo est sententia declaratoria. Exemplum. Duobus litigantibus super beneficio Iudex pronuntiavit beneficium pertinere ad alium iniustè, tamen hoc casu si is pro quo lata fuit sententia iniusta, si de ea habet notitiam, nunquam potest salua conscientia illud beneficium retinere. Cum beneficium sit retinendum ex institutione canonica, vt in reg. i. de reg. iur. in 6. vnde Inno. in c. Quia plerique de immun. Eccles. Quòd si is pro quo lata est sententia iniusta, si post transitum in rem iudicatam fatetur eam iniustam, debet talis sententia retractari per superiorem. Quia posset procedi per uiam denuntiationis Euangelicæ. † Nam contram præsumptionem iuris, & de iure admittitur probatio per confessionem illius, de cuius commodo tractatur, ut in Authent. sed iam necesse C. de donatio. ant. nupt. & in capitulo is qui de sponsa. Et ex his habes quod est licitum, uel illicitum in impetrando beneficium. Sed in specie caue ab impetratione beneficii uiuentis. Quia plures sunt pœnæ, in quibus incidit impetrās, inter quas adest pœna excommunicationis, quæ multum timenda ex omni capite. Nec omitto pœnam infamix, quæ admodum inspectanda adeò quod una respicit animam, alia uero corpus. In utroque igitur res est periculosa.

S V M M A R I V M.

- 1 Depositum factum apud clericum Ecclesiæ non obligat Ecclesiam nisi in eius utilitatem sit uersum.
- 2 Actio restitutionis debet intentari aduersus personam non autem aduersus Ecclesiam.
- 3 Actio dirigitur contra furem. & ut restituat quæstionum carcerisque pœnam imponit.
- 4 Fur dicitur qui depositum restituendum denegat, uerum, & ille qui utitur deposito contra uoluntatem deponentis.
- 5 Depositarius tenetur in quinque casibus.
- 6 Depositarius si habet rem custodiendam arbitrio suo non tenetur de interitu si adhibuit custodiam, ut in rebus suis.
- 7 Depositarius si est creditor. An possit uti cōpensatione? Fallit in deposito.
- 8 Exceptio compensationis non admittitur quando petitum non est liquidum & ex causa depositi, & rapina.

Eccle.

- 9 Ecclesia si recipit aliquod lucrum potest dici contractus initus gratia u-
triusque merito Ecclesia obligari debet.
- 10 Verba que important consilium non obligant.

Octuagesimum Primum Priuilegium.

- 1 **E**CCLISIA gaudet priuilegio. Quod ꝑ depositum factum apud clericum Ecclesiæ, non obligat Ecclesiã, nisi in eius utilitatem sit uersum. Ideo cum Episcopus deposuisset apud canonicum cuiusdam Ecclesiæ, qui pluries interpellatus, ut depositum restitueret, illud denegauit pecuniam subripuit, & asportauit. Vnde Episcopus conquestus fuit cum Papa. Cui respondet: Cum non constat pecuniam furatam, non fuisse conuersam in utilitatem Ecclesiæ, canonici alii non tenentur restituere. Cum depositum non fuerit penès Ecclesiam, sed duntaxat penès vnum ex canonicis Ecclesiæ. Et ita suadet, ut dirigatur actio contra furem. Mandatque illum furem subiici duris quæstionibus, & in vinculis detineri, ut pecuniã restituat. Sed si amicabiliter de redditurum perceptione pacisci potest, acceptam nobis erit ait, cap. i. de deposit. Ratio decisionis fuit, quia pecunia furata nõ fuit conuersa in utilitatem ecclesiæ. Nec ꝑ actio restitutionis debet intentari aduersus alios canonicos, cum pecunia personæ, & non Ecclesiæ fuerit commendata. Et ex hac causa mandat, ꝑ ut dirigatur actio contra furem, & ut restituat quæstionum carcerisque pœnam imponit. Hic considerandum venit ecclesiam non teneri de deposito facto personæ, secus Ecclesiæ quatenus in eius utilitatem pecunia conuersa fuisset, quo casu non dirigeretur actio depositi sed de in rem verso. Nec duntaxat dicitur fur ille ꝑ qui depositum restituendum denegat, uerum & ille qui utitur deposito contra uoluntatem deponentis & si condemnatur efficitur infamis, l. qui furtum. ff. de condit. fur. l. qui depositum C. de fur. Idem est in pignore quia eo utès contra uoluntatem domini committit furtum, & ad hoc pauci & minus bene animaduertunt, l. si pignore. ff. de fur. Ne igitè depositarius hoc agat, cautum est de iure, quod statim pòt cogi ad restituendũ depositum, l. si quis uel pecunias, & ibi Bal. C. depo. Salyc. ibi dicit, quod Bald. tenet ibi requiri libellum, & ordi-